

ІВАН ФРАНКО ТА ІВАН КОЛЕССА У ТВОРЧІЙ СПІВПРАЦІ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (48)

УДК 821.161.2.09 Франко+398(477) "1880/1900" Колесса

DOI:10.24144/2663-6840/2022.2(48).33-40

Івашків В. Іван Франко та Іван Колесса у творчій співпраці; кількість бібліографічних джерел – 16; мова українська.

Анотація. У статті охарактеризовано особливості короткого, але яскравого життєвого шляху старшого із славетної української родини Колес – Івана (1864–1898), зокрема крізь призму його контактів з Іваном Франком. Листи Івана Колесси до Івана Франка вперше опублікувала Катерина Зозуляк. Актуальність статті зумовлена тим, що біографія, науковий та творчий доробок Івана Михайловича Колесси, його листування з І. Франком ще не були об'єктом окремого дослідження. У статті акцентовано на специфіці фольклорно-етнографічних праць І. Колесси, розглянуто зміст листування між І. Колесою та І. Франком. Мета статті – з'ясувати внесок І. Колесси у розвиток української фольклористики, простежити його становлення як вченого-дослідника. І. Колесса звертався до І. Франка за допомогою і порадами щодо публікації зібраних ним фольклорно-етнографічних матеріалів, організації «Академічної громади» українських студентів у Кракові, а також ділився своїми творчими задумами. І. Колесса був організатором і першим головою об'єднання українських студентів «Академічна громада». З ініціативи І. Колесси було розпочато збір матеріалів до складання словника українських медичних термінів, який мав слугувати популярним посібником із гігієни й медицини. Від початку 1880-х рр. І. Колесса активно фіксував народні пісні й прозові твори, а також звичаї та обряди у Ходовичах і навколишніх селах – Татарському та Стриганцях Стрийського повіту, цікавився народною музикою, оскільки був наділений музичним талантом, добре грав на скрипці. І. Колесса був одним із перших українських фольклористів у Галичині, які фіксували не тільки тексти, але й мелодії пісень. У статті акцентовано, що І. Франко дуже високо цінував фольклористичні напрацювання І. Колесси, передусім його працю «Галицько-руські народні пісні з мелодіями / Зібрав у селі Ходовичах др. Іван Колесса» (1902), яка побачила світ стараннями Олександра та Філарета Колес, а рекомендував її до друку саме Іван Франко. У рецензії на другий, четвертий і п'ятий томи «Гуцульщини» В. Шухевича І. Франко назвав збірку І. Колесси цікавим зразком пісенного репертуару окремого села. Аналізуючи мотив пісні про поєдинок двох товаришів-козаків, поповича і вдовиноного сина, Франко у статті «Два козаки б'ються за дівчину» згадав і короткий уривок пісні зі збірки І. Колесси. І. Франко зарахував І. Колессу до генерації фольклористів «нового типу», наголосив на доцільності детального вивчення фольклору окремих населених пунктів. Водночас І. Франко у своїх листах висловив ряд критичних зауважень, до яких І. Колесса з урядністю прислухався, оскільки потребував поради фахівця. У листах І. Франка є також оцінка поетичного та перекладацького доробку І. Колесси.

Ключові слова: Іван Франко, Іван Колесса, українська фольклористика 1880–1900-х років, «Академічна громада», Етнографічний збірник, фольклор села Ходовичі.

Постановка проблеми. Листи Івана Колесси до Івана Франка вперше опублікувала Катерина Зозуляк і відзначила, що з «відомої родини Колесів найменш дослідженим науково залишається Іван Колесса. Окремі факти з його надто короткого життя, що до того ж проминуло в основному на чужій землі, є для дослідників таємницею» [Зозуляк 2008, с. 130]. Тим часом Іван Колесса був непересічною постаттю, його життя й діяльність заслуговує на спеціальне дослідження. У цій статті акцентовано на основних аспектах творчої співпраці та міжособистісних контактах між ним та Іваном Франком.

Актуальність статті зумовлена тим, що біографія, науковий та творчий доробок Івана Михайловича Колесси, його листування з І. Франком ще не були об'єктом окремого дослідження. Український фольклорист, етнограф, поет, лікар за освітою, найстарший із братів Колес – Іван (псевдонім Іван Розмай) народився 9 вересня 1864 року в родині греко-католицького священника в с. Сопіт (тепер Стрийського району Львівської області; нині село підпорядковується Сколівській міській раді). Після нього народилися Олександр (1867–1945) та Філарет (1871–1947) Колеси. 1884 року закінчив Дрогобицьку гімназію (оригінал свідоцтва зберігається у фондах Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка за № 208 ор –

[Зозуляк 2008, с. 130]). Упродовж 1884/85 навчального року навчався на філософському факультеті Львівського університету, вивчав переважно природознавство. 1885 р. перейшов на медичний факультет Ягеллонського університету в Кракові, бо «до природознавства й медицини виявляв особливе залюбовання» [Ф. Колесса 2005, с. 224]. 28 січня 1891 року здобув ступінь доктора медицини. Іван Колесса «з покликання – етнограф і фольклорист, за фахом – лікар, не з власної волі – військовий лікар: щоб мати змогу завершити дорогі медичні студії, був змушений прийняти військову стипендію, яка зобов'язувала до служби у війську» [К. Колесса 2005, с. 13]. У листі від 12 квітня 1889 р. (ймовірно, до рідних) І. Колесса писав: «Увесь бо час, почавши від сеї весни, займе мені праця над докторатом, – а в 14 днів по одержанню его – мене закують у мундир» [К. Колесса 2005, с. 13].

У Кракові І. Колесса був організатором і першим головою об'єднання українських студентів «Академічна громада»: тамтешня «організаційна, ідейна праця серед молодіжи – се одна з важливіших заслуг» І. Колесси [[Колесса О., Колесса Ф.] Др. Іван Колесса 1902, с. XXVII–XXVIII]. Про утворення цього товариства, його завдань Колесса радився з Іваном Франком, про що свідчить їхнє листування. Перші загальні збори 36 студентів-українців

Ягеллонського університету з приводу заснування товариства відбулися 22 жовтня 1887 р. в лекторії Collegium Physicum. З-поміж різних назв («Руська хата», «Стріха», «Запоріжжя» та ін.) обрали назву «Академічна громада», яка викликала асоціацію з рухом Громад у Наддніпрянській Україні [Казакевич 2017, с. 25]. Товариство мало печатку з написом: «Академічна громада у Кракові». Першим її очільником був Іван Колесса, заступником – Гілар Оргинський. З Екскурсійного комітету утворено артистично-музичну секцію, яка опікувалася організуванням виїздів за межі Кракова [Казакевич 2017, с. 26]. Члени «Громади» виступали з доповідями, проводили вечорниці та концерти. 5 травня 1890 р. «Академічна громада» влаштувала урочисті вечорниці з нагоди 29-ї річниці смерті Т. Шевченка, після чого «В пам'ять вечорниць Тараса Шевченка» видано з нотами «П'ять лицарських пісень з рукописної збірки Івана Колесси» (Краків, 1890) [[Колесса О., Колесса Ф.] Др. Іван Колесса 1902, с. XXIX]. З ініціативи І. Колесси було розпочато збір матеріалів до складання словника українських медичних термінів, який мав слугувати популярним посібником із гігієни й медицини [Serczyk 1964, s. 235]. І. Колесса планував видати медичний словник.

Після закінчення Ягеллонського університету Колесса служив військовим лікарем в Угорщині, Румунії та Хорватії. Олександр та Філярет Колесси зазначали, що уся «військова служба була дивним контрастом до усього дотеперішнього життя Івана Колесси, була противна усему напрямови його думок. Небавом по вступленню до війська почув він непереможну відразу до мілітаризму» [[Колесса О., Колесса Ф.] Др. Іван Колесса 1902, с. XXIX]. Найкращий період у військовій кар'єрі Колесси – служба на посаді полкового лікаря в 1894–95 рр. на кордоні Герцеговини й Туреччини, де проживало багато слов'ян. Тут він чимало уваги приділяв медичним дослідженням, «до котрих мав і охоту велику і чималий талант. Тут придбав він собі і чималу фахову бібліотеку» [[Колесса О., Колесса Ф.] Др. Іван Колесса 1902, с. XXX]. Важкі часи для І. Колесси настали після переведення на посаду головного лікаря військового шпиталю м. Карловаца, де він зіткнувся із суцільною неприязню. Про цей побут писав до Філярета Колесси 17 червня 1897 р.: «<...> я послідними часами серед найтрудніших умовин – тільки через свою рішучість і, можу сказати, відвагу потрапив ще доси при життю удержатись. Під секретом можу тобі сказати, що я в протягу двох неділь мав чотири афери поєдиноків. Тепер поки що маю на якийсь час забезпечений спокій, але чуюся по тім всім так умучений, що подав-ем ся нині о довший урльоп і на 30 червня хочу їхати до Галичини» [[Колесса О., Колесса Ф.] Др. Іван Колесса 1902, с. XXXI].

Іван Колесса помер 8 лютого 1898 р., ймовірно, у м. Карловац (Хорватія). Водночас питання про місце і причину смерті Івана Колесси потребує додаткового вивчення. За словами Ф. Колесси, його брат, «перенесений з кінцем 1895 р. до міста Караговац (мабуць, Карловац, що є містом, розта-

шованим за 56 км на південний захід від Загреба [див.: К. Колесса 2005, с. 13]. – В. І.) у Хорватії на становище начального лікаря військового шпиталю попав тут у дуже прикрі відносини між своїми військовими товаришами і неприхильною військовою владою, що й спричинили його трагічну смерть 8-го лютого 1898 р. (в Станенну під Загребом)» [Ф. Колесса 2005, с. 224]. За твердженням К. Зозуляк, І. Колесса «вмер 8 лютого 1898 року в шпиталю в Загребі» [Зозуляк 2008, с. 132]. Ф. Колесса писав, що його брат загинув, «упавши жертвою особистої злоти товаришів і нелюдських військових порядків, з яким не могла погодитися його чоловіколюбна душа і палка вдача» [Ф. Колесса 2005, с. 224]. Місце поховання Івана Колесси достеменно не відоме, а тому в «Передмові» до видання «Галицько-руські народні пісні з мельодиями / зібрав у селі Ходовичах др. Іван Колесса» лише зазначено, що «др. Ів. Колесса не належить уже до живих. Спочиває він далеко на чужині» [[Колесса О., Колесса Ф.] Передмова 1902, с. XXV].

Аналіз досліджень. Олександр та Філярет Колесси зазначали, що зацікавленнями І. Колесси ще від часу навчання у Дрогобицькій гімназії, а згодом у Львівському університеті були «природознавство, а поза фаховими студиями: етнографія, література, поезія й музика» [[Колесса О., Колесса Ф.] Др. Іван Колесса 1902, с. XXVII]. На формування національних поглядів І. Колесси значний вплив мав батько о. Михайло Колесса, який активно працював «над просвітою народу і над розширенням свого знання», «радо любив розмовляти із своїми синами про справи поважні, втягаючи їх у круг питань літературних і народно-політичних» [[Колесса О., Колесса Ф.] Др. Іван Колесса 1902, с. XXVIII], «прищеплював своїм дітям любов до книжки (мав велику домашню бібліотеку) і праці» [Зозуляк 2008, с. 130]. Одним із перших народних інформаторів Колесси була його бабця по батькові – вона розповідала «внукам народні казки, приказки, “практики”, а часами затягла своїм дрозжачим уже голосом пісню про св. Варвару, Олексія або муки Христові. Ті оповідання і пісні глибоко западали в хлоп'ячі душі, розбуджуючи в них любов до тих вищівітів народної уяви» [[Колесса О., Колесса Ф.] Др. Іван Колесса 1902, с. XXVIII]. Увага до фольклору була закономірною, адже в гімназії, як зазначив Ф. Колесса, можливо, «за приводом І. Франка завівся <...> звичай – записувати народні пісні в “Альбомі дрогобицьких студентів”, на який вказують три рукописні зшитки І. Колесси з 1884–1886 рр., густо записані текстами й мелодіями українських народних пісень» [Ф. Колесса 2005, с. 224]. Від початку 1880-х рр. І. Колесса активно фіксував народні пісні й прозові твори, а також звичаї та обряди у Ходовичах і навколишніх селах Татарському та Стриганцях Стрийського повіту, цікавився народною музикою, адже був наділений музичним талантом, добре грав на скрипці. За словами Філярета, Іван був одним із перших українських фольклористів у Галичині, хто «попри пісенних текстів почав записувати також пісенні мелодії» [Ф. Колесса 2005, с. 224].

Іван Колесса пробував свої можливості також як поет. За свідченням Олександра й Філярета Колессів, «між його (тобто Івана. – В. І.) записами з академічних часів лишилось чимало поезій і беллетристичних нарисів, у котрих через хропівату троха й нерівну форму та риторичність продираєтся шире чутє, непереможне бажанє служити рідному народови, гіркий сум над його долею й обурєне на усі неправди сучасного соціального ладу» [[Колесса О., Колесса Ф.] Др. Іван Колесса 1902, с. XXVIII]. Перебуваючи за межами Батьківщини, І. Колесса свою любов до неї виливав у поезіях переважно патріотичної тематики. Один із таких віршів «У фортеці Темешварі» досить колоритно передає сум Колесси за свободою й молодістю. Ксеня Колесса писала, що І. Колесса «свою тугу за рідним краєм, свою любов до нього виспівував у поезіях: “Сив-соколом вилітає / Вольна мисль на вольний світ, / Ох, бо тісно, ох, бо душно / Між бангетами їй житть”» [К. Колесса 2005, с. 13].

Мета статті – з’ясувати внесок І. Колесси у розвиток української фольклористики, простежити його становлення як вченого-дослідника.

Методологія дослідження базується на аналітичному дослідженні листування І. Колесси та І. Франка, яке тривало принаймні п’ять років (1885–89). Зміст листів свідчить про те, що їхні стосунки загалом були непростими. Якщо Франкових листів відомо три – досить розлогі від 11 і 18 листопада 1885 р. та короткий від 24 лютого 1889 р., то листів Колесси – дев’ять (від 17 і 30 жовтня, 7 і 17 листопада 1885 р., 24 січня 1886 р., 8 липня й 11 жовтня 1888 р., 19 лютого і 9 травня 1889 р., усі з Кракова; зберігаються у Франковому фонді в Інституті літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України (ф. 3); їх опублікувала Катерина Зозуляк у журналі «Дзвін» [див.: Зозуляк 2008, с. 133–136].

Виклад основного матеріалу. Перший відомий лист І. Колесси від 17 жовтня 1885 р. стосувався переважно його літературних проб. Перепрощуючи за, мабуть, не надто швидкий відпис, І. Колесса писав про свою роботу над рецензією для «Зорі» на перші два томи праці Оскара Кольберга «Рокисіє» (вийшли друком в 1882 і 1883 рр.), повідомляв, що до рецензії «тут у ягайлонській бібліотеці много цікавих подрібниць придбав» [Зозуляк 2008, с. 133]. Також мав намір надіслати Франкові нарис «Вандрівка на Чорногорі», переклад епічної поеми Й.В. Гете «Герман і Доротєя» та «ще дещо инчого» [Зозуляк 2008, с. 133]. Інформував про те, що на українських студентів у Кракові велике враження справили останнє число «Зорі» та Франкові твори в ньому (тоді журнал почав використовувати фонетичний правопис, а в редакції працював Франко): «Посліднє число “Зорі” наробило досить гвалту між тутешніми академіками-русинами. Ваші річи – словом, цілий наклад подобався дуже, радість, що Ви до “Зорі” взялись!» [Зозуляк 2008, с. 133]. І. Колесса ймовірно мав на увазі число 19 за 1(13) жовтня 1885 р., в якому були поміщені такі твори Франка: «Осінній вітре, що могучим стоном» (із циклу сонетів «Осінні думи») – с. 220, рецензії «Zagysy ruchu

literackiego rusinów; “Ateneum”, 1885, czerwiec, lipiec i sierpień» – с. 226–227, «Письмо Н.И. Костомарова к издателю “Колокола” с предисловием М. Драгоманова. Издание “Громады”, Женева, типография “Громады”, 1885» – с. 227–228, некролог «Марія Бартус» – с. 225–226 та початок статті Я. Ш. «Освѣта на Украинѣ» з примітками Франка – с. 221–223. І. Колесса також розповідав про задум організувати у Кракові українське студентське товариство [Зозуляк 2008, с. 133]. Франко, мабуть, не відписав, бо 30 жовтня І. Колесса у короткому листі нагадав про нього, водночас прохаючи: «чим скорше написати мені найдогіднішу свою адресу, щоб деяка моя робота уже покінчена просто у Ваші руки ся дістала» [Зозуляк 2008, с. 133].

Лист Колесси від 7 листопада 1885 р. є відписом на невідомий лист Франка, бо Колесса виправдовувався перед своїм адресатом: «<...> ніколи не признаюся до вини, котру мені підсуваєте: до обманства. Через мою кореспондентку хотів я лиш того (що було на ні написано): упевненія о Ваші адресі, бо моглисте змінити помешканє – а у редакції “Зорі” є ще другі, крім Вас» [Зозуляк 2008, с. 133]. Разом із листом Колесса надіслав згадану в попередньому листі рецензію на збірку О. Кольберга, одну пісню з перекладу поеми Й.В. Гете «Герман і Доротєя», одну з «байок» (казок) «стриганецкого паламара». І. Колесса критично відгукнувся про рецензію польського та українського фольклориста й етнолога Цеслава Неймана в «Киевской старине» (1884. № 3, 5) на перші два томи праці Кольберга: рецензія Неймана «в многих місцях при оцінці Коса (? – В. І.) оминулася з правдою, так і годило би-сь коли-небудь подати огляд деякого єї зошиту з спеціальново рефлексів на єї оцінку “Рокисіа”» [Зозуляк 2008, с. 133]. За допомогою Олександра і Філярета І. Колесса впродовж 1884–86 укладав із власних писань і творів братів, а також етнографічних матеріалів рукописну газету «Дивоцьвіт молодечий з вакацій». У тому-таки листі до Франка Колесса зазначив, що в цій «газетці» була і його «Прогулька на Чорногорі». Брати Олександр і Філярет переслали газету йому до Кракова, і першу половину «Прогульки на Чорногорі» він відправив Франкові. Якби «байка» «стриганецкого паламара», частина «Прогульки на Чорногорі», а також кілька віршів «п[ід] з[аголовком] “Було”» не підійшли для «Зорі», Колесса сподівався подати їх у часопис «Зеркало» [Зозуляк 2008, с. 133].

Франко в першому відомому листі до І. Колесси від 11 листопада 1885 р., який є відписом на його лист від 7 листопада, дякував за посилку і перепрощував за згаданий вище попередній лист, мабуть, не зовсім дружній: «Поперед всього мушу Вас перепросити за мій попередній лист у відповідь на Вашу кореспондентку. Застала мене Ваша кореспондентка в такій тяжкій хвилі гризоти і зденервування, що тепер зо мною дуже часто лучається, що я й сам не стямився, коли понаписував грубіяньств. Простіть і не гнівайтесь» [Франко 1986, т. 48, с. 567]. Цей лист також є виразним свідченням того, як уже авторитетний, хоч і ще досить молодий 29-річний Франко,

суворо, але водночас доброзичливо вчив молодого критика, як писати рецензії: «Рецензія на Кольберга, на котру я дуже був цікавий, розчарувала мене. Так рецензії не пишуться. Прочитавши Вашу працю, котра коштувала Вас так багато роботи, ніхто не буде мав ніякого поняття о книжці Кольберга: що се таке, яким способом повстало, по якій методі роблене» [Франко 1986, т. 48, с. 567]. Франко зазначив, що треба висвітлити збирацьку методологію О. Кольберга, показати, за яким принципом той укладав матеріали своєї збірки, уникнути «особистих екскурсій супроти Кольберга» [Франко 1986, т. 48, с. 567], – лише після того Франко був готовий допомогти І. Колесі підготувати рецензію до друку: «<...> я дуже охотно нашкіцував би Вам рамки і хід мислей рецензії, бодай у формі питань, на котрі Ви повинні б дати коротку, ясну і фактами поперту відповідь. Надіюсь, що підійметесь тої роботи, і жду Вашої декларації, по котрій зараз вишлю Вам Вашу рецензію і свої замітки» [Франко 1986, т. 48, с. 567–568].

Нарис «Подорож на Чорногору», на думку Франка, в такій формі, як це зробив Колесса, також не годиться, бо «Зоря» уже друкувала схожий опис Василя Ільницького. Франкові поради полягали в тому, щоб у цьому нарисі подати «коротко та приступно результати наукових і етнографічних спостережень <...>, [бо] особисті Ваші враження і рефлексії для загалу не можуть бути інтересні» [Франко 1986, т. 48, с. 568]. «Не без інтересу» прочитав Франко й вірші Колесси, в яких побачив «молоду, гарячу душу, котра рветься до чогось, мурує, переходить звісну “Sturm und Drang-Periode”» [Франко 1986, т. 48, с. 568]. Водночас, за Франковим висновком, жоден із присланих віршів до друку не годиться через туманність поетичних висловлювань («я не міг дорозумітися, які мислі Ви в них висказуєте» [Франко 1986, т. 48, с. 568]), до того ж «форма якась дика, вимушена, риторика шумна, хоч далеко не пуста» [Франко 1986, т. 48, с. 568]. На думку Франка, найбільш довершеним за формою є вірш І. Колесси «на отворення стриганецької читальні», проте він «думками найбідніший» [Франко 1986, т. 48, с. 568], а основними вадами перекладу поеми «Герман і Доротея» є кепські рими, тому радив «зладити сей переклад неримованими п'ятистопними ямбами, а покинути гекзаметри», якими складено оригінал [Франко 1986, т. 48, с. 568]. Найцікавішим із надісланого Франко вважав «казку стриганецького паламаря», але пропонував дати паламареві іншу характеристику, переробити додатки, порівняти текст казки з аналогічними народними творами зі збірок П. Чубинського, О. Кольберга, німецькими та індійськими казками, уточнити цитати. Врешті, І. Франко обіцяв підготувати казку до друку, прохав надсилати й далі етнографічні матеріали. Хотів знати «о стані і руху краківських русинів, о средствах наукових: які є товариські і публічні бібліотеки і які в них руські книжки, які професори і т. д.» [Франко 1986, т. 48, с. 569].

І. Колесса зреагував на ці зауваження та побажання чи не найдовшим листом від 17 листопада

1885 р., в якому писав переважно про труднощі з утворенням т-ва «Академічна громада», що стало причиною не надто швидкого відпису: «Аж рвалася рука до письменної хоть подяки за Ваш лист сердешний і <...> був би-м Вам відписав, слиби не ходило о порішене питання, чи має бути у Кракові руске товариство, чи ні» [Зозуляк 2008, с. 133]. Колесса докладно описав самі зібрання українських студентів, розповів про спротив утворенню товариства, який чинили старші «академіки»; нарікав, що є «близко десятка таких русинів, що і не признаються до свої рідні» [Зозуляк 2008, с. 134]. Однак зазначив, що до грудня все ж подадуть статут товариства місцевій владі, зберуть трохи грошей і почнуть працювати. І. Колесса та його однодумці зверталися до Франка за порадою у цій справі: «Будьте ласкаві – просимо дуже – висказати свою думку про тоту нашу роботу, і поміжіть ласкаво своїм досвідом – своїм порадом» [Зозуляк 2008, с. 134]. І. Колесса поставився до Франкової критики своїх літературних спроб із розумінням – йому йшлося лише про раду, а тому зазначив, «що [ні] одніське Ваше слівце – [ні] одна порадонька не пройдена мені без користи» [Зозуляк 2008, с. 134], а конкретні зауваження пообіцяв врахувати.

У відписі від 18 листопада 1885 р. Франко відкинув хвалебну риторичку щодо себе (прохання про раду як організувати товариство українських студентів у Кракові здалося йому занадто патетичним), просив змінити тональність листів: «Друже мій, о одно Вас прошу, сли переписка наша має випасти для обопільної нашої користі, говоріть до мене як до товариша, як до чоловіка, а не стилем акафістів!» [Франко 1986, т. 48, с. 577]. Урешті, побачив навіть нещирість І. Колесси, хоча зазначив, що цінує його як «силу робочу», а такі стосунки передбачають «конечність одвертості, щирості і простоти в переписці і в усякім іншим письменським та товариським ділі» [Франко 1986, т. 48, с. 577]. Франко ще раз торкнувся рецензії на збірку О. Кольберга – виклав її структуру, акцентуючи на тих моментах, які дали б змогу оцінити видання фахово й об'єктивно. Перш за все радив зробити «докладний опис книжки (титул, число сторін, розклад матерій і т. і.)» [Франко 1986, т. 48, с. 577], з'ясувати мету й завдання автора, намагатись аргументувати свої судження, уникати безпідставної критики (як ось звинувачень, наче Кольберг «покрав» від Я. Головацького народні пісні) [Франко 1986, т. 48, с. 578], окреслити контекст рецензованого видання. Важливими мали б бути й прикінцеві судження рецензента – радив молодому критикові докладно вивчити інші критичні відгуки про видання, а також показати, «яке місце займає даний збірник супроти інших, давніших збірників в тій матерії» [Франко 1986, т. 48, с. 579], зокрема стосовно мети, методів збирання, способів графічного подання записаних текстів тощо. Насамкінець радив звернутися до М. Драгоманова (навіть у листі його жєневську адресу), щоб той вислав свої друковані видання. У наступному відомому листі – від 24 січня 1886 р., короткому й написаному сухо, – І. Колесса вже навіть не згадував про свою рецензію на

збірку О. Кольберга – лише прохав повернути йому уривки нарису «про вандрівку на Чорногору», які торік надіслав Франкові [Зозуляк 2008, с. 134].

Відтак листування І. Франка й І. Колесси на певний час, здається, призупинилося: наступний відомий лист І. Колесси датовано 8 липня 1888 року. Характерно, що його тональність уже цілком інша – нема патетики, а лише інформація про діяльність українців у Кракові, зокрема про «Академічну громаду», в якій точаться дискусії про правопис, поступ, відбуваються читання й декламування Франкових поезій «Панські жарти», «Беркут» і «Камењарі». І. Колесса прохав І. Франка посприяти безплатному надсиланню газети «Kurjer Lwowski», у редакції якої той працював [Зозуляк 2008, с. 135]. Це прохання Колеса повторив у короткому листі від 11 жовтня 1888 року [Зозуляк 2008, с. 135].

Діловим був і наступний відомий лист Колесси від 19 лютого 1889 р. [Зозуляк 2008, с. 135–136] – він і тут не писав про свої літературні задуми, лише перепрошував за грошовий борг, а також за те, що був змушений полишити головування в «Академічній громаді», бо занадто багато часу забирало навчання, а також цікавився долею часопису «Товариш» і запитував, чи вийде Франкова «трилогія» «Чорна хмара» (її у складі оповідань «Місія», «Чума» і «Тріумф» було анонсовано на обкладинці Франкової збірки «З вершин і низин», 1887 р.). В останньому відомому листі до І. Колесси від 24 лютого 1889 р. І. Франко повідомляв про надіслання йому Шевченкового твору «Перебендя», виданого в серії «Літературно-наукова бібліотека» з переднім словом Франка (1889), про те, що журнал «Товариш» «мабуть, справді утопили наші молоді товариші», а «Чорна хмара» «вийде частками» в «Літературно-науковій бібліотеці» (задум не реалізовано). Нагадував про грошовий борг І. Колесси у 8 гультенів 50 крейцерів [Франко 1986, т. 48, с. 197–198]. Листування І. Франка й І. Колесси завершилося коротким листом останнього від 9 травня 1889 р., де він зізнався, що все ще не має змоги повернути Франкові всі гроші, однак прохав надсилати чергові книжки, зокрема «Австро-руські спомини» М. Драгоманова, перші дві частини яких Франко видав у Львові 1889 року [Зозуляк 2008, с. 136].

Фольклор у сфері зацікавлень І. Колесси. Серед наукових зацікавлень Івана Колесси провідним був український фольклор. Під час перебування у Кракові важливе значення для нього мало знайомство і спілкування з відомими тогочасними польськими вченими, послідовниками О. Кольберга, – професором Ягеллонського університету, антропологом та етнологом Ізидором Коперницьким і славістом, гімназійним учителем Романом Завілінським [Луканюк 2005, с. 263], які спрямували його народознавчу роботу, зокрема дослідження фольклору та етнографії села Ходовичі, у наукове русло – із застосуванням новітніх методологічних підходів. І. Колесса працював уже по-науковому, «з обдуманим пляном, приготівлюючи свій збірник пісень, казок, переказів, пословиць, звичаїв і т. и. до видань Краківської Академії наук» [[Колесса О.,

Колесса Ф.] Др. Іван Колесса 1902, с. XXIX]. Частина об'ємної етнологічної збірки Колесси під назвою «Narodziny i chrzciny, wesele i pogrzeb u ludu ruskiego we wsi Chodowicach, w powiecie Stryjskim opisał Jan Kolessa» з'явилася у виданні Краківської Академії наук «Zbiór wiadomości do antropologii krajowej» (1889. Т. 13. S. 117–150). Франко знав про намір Колесси видати фольклористичну збірку, бо в листі від 24 лютого 1889 р. запитував: «Що чувати з Вашим етнографічним збірником?» [Франко 1986, т. 49, с. 198]. За поясненням Олександра й Філярета Колесс, коли брат «приладжував до друку» свої фольклорні записи, Товариство ім. Шевченка «не займалось ще науковими виданнями. З тої причини збірку свою призначив був Ів. Колесса, за порадою проф. І. Коперницького, до видань Краківської Академії наук, що на засіданню д. 29 марта 1889 р. ухвалила була ті пісні надрукувати» [[Колесса О., Колесса Ф.] Передмова 1902, с. XXI].

Уже після смерті І. Колесси за публікацію збірки у видавництві Наукового Товариства імені Шевченка взялися його брати, адже «перенесене на Угорщину, тяжкі житеві невзгоди, а відтак і передчасна смерть не дозволили Іванови самому зайнятись приладженем сего тому для видання у Наук[овому] Тов[аристві] ім. Шевченка, як се задумував покійник у посліднім році свого життя» [[Колесса О., Колесса Ф.] Передмова 1902, с. XXI]. Відтак збірка «Галицько-руські народні пісні з мелодіями / зібрав у селі Ходовичах др. Іван Колесса» була видана в «Етнографічному збірнику» 1902 р. (на обкладинці 1901 р.). У «Передмові» братів зазначено, що Етнографічна комісія НТШ «ухвалила, на основі реферату д-ра Ів. Франка, видати як XI том “Етнографічного Збірника” народні пісні з мелодіями, зібрані д-ром Іваном Колесою в селі Ходовичах Стрийського округу в Галичині» [[Колесса О., Колесса Ф.] Передмова 1902, с. XXI].

Українські етномузикологи високо оцінюють як постать Колесси-фольклориста, так і його збірку. Климента Квітку (псевдонім Тиміш Борейко [Дей 1969, с. 73, 478]) вразила естетична цінність уміщених у збірці текстів: «На всіх записях знати інтелігентну, артистичну руку. Вибраний автором спосіб розміщення пісень (“від колиски до гробової дошки”) дуже вдатний для того, щоб придати збірникові характер не лише сухого матеріалу, а живої естетичної цілоти. Тому, хто не мав би змоги простудіювати цілий збірник, порадимо для побіжного ознайомлення переглянути хоча б мелодії, уміщені на сторінках 15, 37–39, 171, 247, 276» [Борейко 2010, с. 26].

Як відзначив Богдан Луканюк, «виходом у світ збірки народних пісень села Ходовичі в записях Івана Колесси була започаткована серія музично-етнографічних публікацій Наукового товариства ім. Т. Шевченка у Львові <...>» [Луканюк 2005, с. 261]. Збірці І. Колесси «судилося відіграти особливу, знакову роль в історії галицької музичної фольклористики»: «перше, часткове видання» «Narodziny i chrzciny, wesele i pogrzeb u ludu ruskiego we wsi Chodowicach, w powiecie Stryjskim

opisał Jan Kolessa» поряд із Лисенковими обробками галицьких мелодій, записаних з голосу Франка, і прижиттєвою галицько-українською збіркою О. Кольберга «Obrazy etnograficzne: Pokucie» в 4 т. (Краків, 1882, 1883, 1888, 1889) «знаменувало собою початок, а друге, повне видання» «Галицько-руські народні пісні з мелодіями» разом із монографією В. Шухевича «Гуцульщина» в 5 частинах (Львів, 1899–1908 pp.) – «відповідно завершення окремого напрямку “музичного етнографізму” <...>» [Луканюк 2005, с. 262], представником якого був І. Колесса [Луканюк 2005, с. 263].

Публікуючи фольклорні тексти, І. Колеса робив поклики на варіанти з інших видань, що свідчить про його прекрасну обізнаність з надрукованими в 19 ст. збірками. Незрідка наводив приклади з Франкової розвідки «Жіноча неволя в руських піснях народних» (Зоря. 1883. № 6, 7, 9, 10, 13–16/17; відб.: Львів, 1883). Подаючи пісню «Ой поїд гай яворовий дзелененький» [Галицько-руські 1902, с. 163], вказав на текст пісні «Не дай мене, моя маги, за п'яка», записану в Нагуєвичах; публікація пісні «Сивий голубочку, сидиш на дубочку» [Галицько-руські 1902, с. 165] відсилає читача до уривку з пісні «Ой бачу ж я, бачу, що худобу трачу», яка також походить із Нагуєвич. У пісні «Ой маєш ти, сину, жінку молодую» [Галицько-руські 1902, с. 302] фольклорист побачив мотиви, схожі із записаною в с. Ценеві Коломийського повіту піснею «Ой з півночі комора дудніла» та опублікованій у Франковій розвідці «Жіноча неволя в руських піснях народних».

Франкова оцінка фольклористичного доробку Колесси. Франко високо цінував фольклористичну працю Колесси, передусім збірку «Галицько-руські народні пісні з мелодіями», вважаючи, що вона, як і збірки В. Залеського (Вацлава з Олеська), Я. Головацького, Щ. Саламона, В. Шухевича й особливо два томи збірки В. Гнатюка «Коломийки» (1905–06), «дали основу корпусу» коломиїок [Франко 1982, т. 37, с. 165]. У рецензії

на другий, четвертий і п'ятий томи «Гуцульщини» В. Шухевича Франко назвав збірку І. Колесси «цікавим зразком усього пісенного репертуару окремого села» [Франко 2011, т. 54, с. 350]. Аналізуючи мотив пісні про поєдинок двох товаришів-козаків, поповича і вдовиного сина, Франко у статті «Два козаки б'ються за дівчину» (увійшла до «Студій над українськими народними піснями», Львів, 1913), згадав і короткий уривок пісні зі збірки І. Колесси [Франко 1984, т. 42, с. 315].

У статті «Огляд праць над етнографією Галичини в ХІХ в.» (написана 1900 р., опублікована у збірнику «Первісне громадянство та його пережитки на Україні», К., 1928. Вип. 1 як додаток до статті Михайла Возняка «З діяльності Ів. Франка як етнографа») Франко вирізняв фольклористичну працю І. Колесси, залічивши його до «збирачів нового типу»: «Значно інший характер має етнографічна робота на Галицькій Русі в 90-х роках. Виробляються збирачі нового типу, такі, як Іван Колесса, Осип Роздольський, Володимир Гнатюк, Володимир Шухевич, що, обіймаючи широкі наукові горизонти, рівночасно стараються вичерпати запас етнографічних фактів у певній околиці, подати, прим[іром], весь репертуар пісень, оповідань і т. и. якогось незвичайного оповідача чи рапсода, вичерпати запас пісень, казок, обрядів даної околиці і, з другого боку, обняти запас доступного однорідного матеріалу в цілім краю» [Франко 2011, т. 54, с. 269].

Висновки. Хоча доробок Івана Колесси не такий об'ємний кількісно, як його молодших братів Олександра та Філярета, однак цікавий та науково значущий. Потребують спеціального розгляду передусім його фольклористичні матеріали, зокрема унікальна праця «Галицько-руські народні пісні з мелодіями». Текст збірника, укладений відповідно до вимог фольклористики свого часу та базований на фольклорних записах лише одного села, наочно демонструє серйозний науковий рівень записувача та упорядника, а також багатство народнопоетичної спадщини українського народу.

Література

1. Борейко Тиміш. Новітня українська музична етнографія // Квітка Климент. Зібрання праць: Прижиттєві публікації (1902–1941) / Ініціатор та керівник проекту Богдан Луканюк; редактор Ліна Добрянська. Львів, 2010. С. 18–36. Електронне перевидання.
2. Галицько-руські народні пісні з мелодіями / Зібрав у селі Ходовичах др. Іван Колесса. *Етнографічний збірник*. Видає Етнографічна комісія Наукового товариства ім. Шевченка у Львові. Львів, 1902. Т. ХІ. XXXVI+303 с.
3. Дей О. І. Словник українських псевдонімів та криптонімів (ХVІ–ХХ ст.). Київ: Наукова думка, 1969. 559 с.
4. Зозуляк К. Картка, вирвана з життя української суспільності. *Дзвін*. 2008. № 4. С. 130–136.
5. Казакевич О. М. Українська Краківська громада (1887–1907 роки). *Гілея: науковий вісник*. Київ, 2017. Вип. 124 (9). С. 25–28.
6. Колесса К. Колесси у скриптах історії (від джерел – до звершень) // Родина Колессів у духовному та культурному житті України кінця ХІХ–ХХ століття. З нагоди 130-річчя від дня народження академіка Філарета Колесси та 100-річчя від дня народження академіка Миколи Колесси. *Збірник наукових праць та матеріалів*. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. С. 10–33.
7. [Колесса О., Колесса Ф.] Др. Іван Колесса: Біографічна замітка. *Етнографічний збірник*. Видає Етнографічна комісія Наукового товариства ім. Шевченка у Львові. Львів, 1902. Т. ХІ. Галицько-руські народні пісні з мелодіями / Зібрав у селі Ходовичах др. Іван Колесса. С. XXVII–XXXI.

8. [Колесса О., Колесса Ф.] Передмова / *Етнографічний збірник*. Видає Етнографічна комісія Наукового товариства ім. Шевченка у Львові. Львів, 1902. Т. XI. Галицько-руські народні пісні з мелодіями / Зібрав у селі Ходовичах др. Іван Колесса. С. XXI–XXV.
9. Колесса Ф. Історія української етнографії / НАН України, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського; Передмова Г.А. Скрипник. Київ, 2005. 368 с.
10. Луканюк Б. Ходовицька збірка Івана Колесси // Родина Колессів у духовному та культурному житті України кінця XIX–XX століття. З нагоди 130-річчя від дня народження академіка Філарета Колесси та 100-річчя від дня народження академіка Миколи Колесси. *Збірник наукових праць та матеріалів*. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. С. 261–290.
11. Франко І.Я. [Рецензія на вид.:] Володимир Гнатюк. Коломийки. Т. II («Етнографічний збірник», видає етног[рафічна] комісія Наукового товариства імені Шевченка, т. XVIII. У Львові, 1906. Стр. 316. 8. Ціна 4 коп. // Франко І.Я. Зібрання творів: У 50-ти томах. Київ: Наукова думка, 1982. Т. 37. С. 147–149.
12. Франко І.Я. Два козаки б'ються за дівчину // Франко І. Я. Зібрання творів: У 50-ти томах. Київ: Наукова думка, 1984. Т. 42. С. 315–321.
13. Франко І.Я. Зібрання творів: У 50-ти томах. Київ: Наукова думка, 1986. Т. 48. Листи (1874–1885). 767 с.; Т. 49. Листи (1886–1894). 810 с.
14. Франко І.Я. Огляд праць над етнографією Галичини в XIX в. // Франко І.Я. Додаткові томи до Зібрання творів у п'ятдесяти томах. Київ: Наукова думка, 2011. Т. 54. С. 259–271.
15. Франко І.Я. [Рецензія на вид.:] Проф. Володимир Шухевич. Гуцульщина (Матеріали до українсько-руської етнології). Львів, 1899, 1901 і 1902. 318 с., 255 с. // Франко І.Я. Додаткові томи до Зібрання творів у п'ятдесяти томах. Київ: Наукова думка, 2011. Т. 54. С. 349–359.
16. Serczyk W. «Akademyczna Hromada» w Krakowie (1887–1895) *Studia z dziejów młodzieży Uniwersytetu Krakowskiego od Oświecenia do połowy XX wieku*. Kraków, 1964. Т. 1. S. 219–240.

References

1. Boreyko Tymish (2010). Novitnyia ukrayins'ka muzychna etnografyia [The newest Ukrainian musical ethnography] // Kvitka Klyment. Zibrannya prats': Pryzhyt'tyevi publikatsiyi (1902–1941) / Initsiator ta kerivnyk proektu Bohdan Lukanyuk; redaktor Lina Dobryans'ka. L'viv. S. 18–36. Elektronne perevydannya [in Ukrainian].
2. Halyts'ko-rus'ki narodni pisnyi z mel'odyyamy [Galician-Ruses folk songs with melodies] / Zibrav u selyi Khodovychakh dr. Ivan Kolessa (1902). *Etnohrafichnyy zbirnyk*. Vydaye Etnohrafichna komisiya Naukovoho tovarystva im. Shevchenka u L'vovi. L'viv. T. XI. XXXVI+303 s. [in Ukrainian].
3. Dey O.I. (1969) Slovyk ukrayins'kykh psevdonimiv ta kryptonimiv (XVI–XX st.) [Dictionary of Ukrainian pseudonyms and cryptonyms (16th–17th centuries)]. Kyiv: Naukova dumka. 559 s. [in Ukrainian].
4. Zozulyak K. (2008) Kartka, vyrvana z zhyttya ukrayins'koyi suspil'nosti [A card torn from the life of Ukrainian society]. *Dzvin*. № 4. S. 130–136 [in Ukrainian].
5. Kazakevych O. M. (2017) Ukrayins'ka Krakivs'ka hromada (1887–1907 roky) [Ukrainian Krakow community (1887–1907)]. *Hileya: naukovyy visnyk*. Kyiv. Vyp. 124 (9). S. 25–28 [in Ukrainian].
6. Kolessa K. (2005) Kolessy u skryptakh istoriyi (vid dzhherel – do zvershen') [The Kolessa in history scripts (from sources to achievements)] // Rodyna Kolessiv u dukhovnomu ta kul'turnomu zhytti Ukrayiny kintsya XIX–XX stolittya. Z nahody 130-richchya vid dnya narodzhennya akademika Filareta Kolessy ta 100-richchya vid dnya narodzhennya akademika Mykoly Kolessy. *Zbirnyk naukovykh prats' ta materialiv*. L'viv: Vydavnychyy tsentr LNU im. Ivana Franka. S. 10–33 [in Ukrainian].
7. [Kolessa O., Kolessa F.] (1902) Dr. Ivan Kolessa: Biografichna zamitka [Dr. Ivan Kolessa: Biographical note]. *Etnohrafichnyy zbirnyk*. Vydaye Etnohrafichna komisiya Naukovoho tovarystva im. Shevchenka u L'vovi. L'viv. T. XI. Halyts'ko-rus'ki narodni pisnyi z mel'odyyamy / Zibrav u selyi Khodovychakh dr. Ivan Kolessa. S. XXVII–XXXI [in Ukrainian].
8. [Kolessa O., Kolessa F.] (1902) Peredmova [Preface]. *Etnohrafichnyy zbirnyk*. Vydaye Etnohrafichna komisiya Naukovoho tovarystva im. Shevchenka u L'vovi. L'viv. T. XI. Halyts'ko-rus'ki narodni pisnyi z mel'odyyamy / Zibrav u selyi Khodovychakh dr. Ivan Kolessa. S. XXI–XXV [in Ukrainian].
9. Kolessa F. (2005) Istoriya ukrayins'koyi etnografiyi [History of Ukrainian ethnography] / NAN Ukrayiny, IMFE im. M. T. Ryl's'koho; Peredmova H.A. Skrypnyk. Kyiv. 368 s. [in Ukrainian].
10. Lukanyuk B. (2005) Khodovyts'ka zbirka Ivana Kolessy [Ivan Kolessa's Khodovychy collection of works] // Rodyna Kolessiv u dukhovnomu ta kul'turnomu zhytti Ukrayiny kintsya XIX–XX stolittya. Z nahody 130-richchya vid dnya narodzhennya akademika Filareta Kolessy ta 100-richchya vid dnya narodzhennya akademika Mykoly Kolessy. *Zbirnyk naukovykh prats' ta materialiv*. L'viv: Vydavnychyy tsentr LNU im. Ivana Franka. S. 261–290 [in Ukrainian].
11. Franko I.Ya. (1982) [Retsenziya na vyd.] Volodymyr Hnatyuk. Kolomyky [[Review of the edition] Volodymyr Hnatyuk. Kolomyky]. T. II («Etnohrafichnyy zbirnyk», vydaye etnoh[rafična] komisiya Naukovoho tovarystva imeni Shevchenka, t. XVIII. U L'vovi, 1906. Str. 316. 8. Tsina 4 kop. // Franko I. Ya. Zibrannya tvoriv: U 50-ty tomakh. Kyiv: Naukova dumka. T. 37. S. 147–149 [in Ukrainian].
12. Franko I.Ya. (1984) Dva kozaky byut'sya za divchynu [Two Cossacks are fighting for a girl] // Franko I. Ya. Zibrannya tvoriv: U 50-ty tomakh. Kyiv: Naukova dumka. T. 42. S. 315–321 [in Ukrainian].

13. Franko I.Ya. (1986) *Zibrannya tvoriv* [Collection of works]; U 50-ty tomakh. Kyiv: Naukova dumka. T. 48. Lysty (1874–1885). 767 s.; T. 49. Lysty (1886–1894). 810 s. [in Ukrainian].
14. Franko I.Ya. (2011) *Ohlyad prats' nad etnografyeyu Halychyny v XIX v.* [Review of works on the ethnography of Galicia in the 19th century] // Franko I.Ya. *Dodatkovy tomy do Zibrannya tvoriv u pyatdesyaty tomakh.* Kyiv: Naukova dumka. T. 54. S. 259–271 [in Ukrainian].
15. Franko I.Ya. (2011) [Retsenziya na vyd.] Prof. Volodymyr Shukhevych. *Hutsul'shchyna (Materiyaly do ukrains'ko-rus'koi etnologii)* [[Review of the edition:] Prof. Volodymyr Shukhevych. *Hutsulshchyna (Materials for Ukrainian-Ruses ethnology)*]. L'viv, 1899, 1901 i 1902. 8, 318 s., 255 s. // Franko I.Ya. *Dodatkovy tomy do Zibrannya tvoriv u pyatdesyaty tomakh.* Kyiv: Naukova dumka. T. 54. S. 349–359 [in Ukrainian].
16. Serczyk W. (1964) «Akademiczna Hromada» w Krakowie (1887–1895) [«The Academic Community» in Krakow]. *Studia z dziejów młodzieży Uniwersytetu Krakowskiego od Oświecenia do połowy XX wieku.* Kraków. T. 1. S. 219–240 [in Polish].

CREATIVE COOPERATION OF IVAN FRANKO AND IVAN KOLESSA

Abstract. The article describes the features of the short but bright life of the eldest representative of the famous Ukrainian family, Ivan Kolessa (1864–1898), through the prism of his contacts with Ivan Franko. For the first time, Ivan Kolessa's letters to Ivan Franko were published by Kateryna Zozulyak. The biography, scientific and creative achievements of Ivan Mykhailovych Kolessa, and his correspondence with I. Franko has not been the subject of a separate study yet. So the relevance of the article is determined by this fact. It focuses on the specifics of folklore and ethnographic works of I. Kolessa, examines the content of the correspondence between I. Kolessa and I. Franko. The purpose of the article is to find out the contribution of I. Kolessa to the development of Ukrainian folkloristics, to trace his development as a research scientist. I. Kolessa asked I. Franko for help and advice regarding the publication of collected folklore and ethnographic materials, the organization of «The Academic Community» of Ukrainian students in Krakow, and also shared his creative ideas. I. Kolessa was the organizer and the first chairman of the association of Ukrainian students, «The Academic Community». On the initiative of I. Kolessa, the collection of materials for the compilation of a dictionary of Ukrainian medical terms, which was supposed to serve as a popular manual on hygiene and medicine, was started. From the beginning of the 1880s, I. Kolessa actively recorded folk songs and prose works, as well as customs and rites in Khodovychy and the surrounding villages of Tatarske and Stryhantsy of Stryi district. He was interested in folk music, as he had musical talent. Also, he played the violin well. I. Kolessa was one of the first Ukrainian folklorists in Galicia who recorded both the lyrics and the melodies of songs. The article emphasized that I. Franko highly estimated the folkloristic works of I. Kolessa, especially, his work «Galician and Ruses folk songs with melodies / Collected in the village of Khodovychy by Dr. Ivan Kolessa» (1902). This book was published with the help of Oleksandr and Filaret Kolessa, and Ivan Franko recommended it for publication. In his review of the second, fourth, and fifth volumes of «Hutsulshchyna» by V. Shukhevych, I. Franko called I. Kolessa's collection an interesting sample of the singing repertoire of a separate village. Analyzing the motif of the song about the fighting between two Cossacks, a priest's son and a widow's son, Franko also mentioned a short fragment of the song from the collection of I. Kolessa in his article «Two Cossacks Fight for a Girl» I. Franko said that I. Kolessa had been the representative of folklorists of the «new type». He emphasized a detailed study of the folklore of individual settlements. At the same time, I. Franko expressed several critical remarks in his letters, which I. Kolessa gratefully accepted, as he needed expert advice. In the letters of I. Franko, there is also an assessment of the poetic and translation works of I. Kolessa.

Keywords: Ivan Franko, Ivan Kolessa, Ukrainian folkloristics of the 1880s–1900s, «Academic Community», Ethnographic collection, folklore of the Khodovychy village.

© Івашків В., 2022 р.

Василь Івашків – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української фольклористики імені академіка Філарета Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка, Львів, Україна; vasy_l_ivashkiv@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-9335-0338>

Vasyl Ivashkiv – Doctor of Philology, Professor, Head of Philaret Kolessa Ukrainian Folklore Studies Department, Ivan Franko L'viv National University, L'viv, Ukraine; vasy_l_ivashkiv@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-9335-0338>